
Duidelijkheid over de rechtspositie van de verdachte bij de invulling van het criterium 'redelijk vermoeden van schuld' door de rechtspraak binnen het Koninkrijk

Ik houd u staande op basis van het redelijke vermoeden dat er mensen zijn die u ergens van verdenken...

Bron afbeelding: advocatenblad, *kronieken formeel en materieel strafrecht*, nr 4, 201

Bachelor scriptie, opleiding: Recht (wo)

Titel: Duidelijkheid over de rechtspositie van de verdachte bij de invulling van het criterium 'redelijk vermoeden van schuld' door de rechtspraak binnen het Koninkrijk

Naam: Shuhainy Alejandra Serberie

Progressnr: 1110047

Universiteit: University of Curaçao

Faculteit: Faculteit der Rechtsgeleerdheid

Aantal woorden: 7497

Begeleider: Mw. mr. Pascale Dingemans

Woord vooraf

Van kinds af aan ben ik geïntrigeerd door het strafrecht. Telkens wanneer iemand mij vroeg wat ik op latere leeftijd zou willen worden, zei ik altijd hard-op: 'advocaat', zonder precies te weten wat dat betekenen zou. Ik ben mijn studie van de rechtsgeleerdheid in 2015 aan de University of Curaçao begonnen. De stap van voortgezet onderwijs naar universiteit was enorm en al snel bleek dat mijn perceptie compleet anders was dan de realiteit. Het propedeutisch jaar is zeker niet moeiteloos voorbijgegaan, maar toen ik de studeerwijze onder de knie had en een balans wist te vinden tussen universiteit en een voltijdbaan, werd het een soepeler, leerzaam en fascinerend traject. Hierbij werd ik in het echt 'verliefd' op het strafrecht en kreeg ik de bevestiging dat ik deze kant op moest.

Voor u ligt mijn bachelorthese ter afronding van mijn studie rechtsgeleerdheid. Het onderwerp van deze scriptie is het redelijk vermoeden van schuld, zoals bedoeld in art 47 lid 1 SvC. Hiertoe werden talloze uren aan onderzoek besteed om de materie grondig te begrijpen. Ondanks alle omstandigheden die zich in dit jaar afspelen, is het afstuderen een leerzaam proces geweest, waarbij ik de kennis en vaardigheden die ik heb opgedaan tijdens mijn studie, heb kunnen toepassen in mijn scriptie. Tevens heb ik nieuwe vaardigheden ontwikkeld op wetenschappelijk gebied, en ook op persoonlijk vlak.

Het schrijven van mijn scriptie en daarmee de afronding van mijn studie is niet mogelijk geweest zonder de hulp en bijdrage van velen. Allereerst wil ik mijn begeleider mw. Dingemans bedanken, voor haar geduld en fijne begeleiding gedurende dit traject. Haar adviezen hebben ervoor gezorgd dat mijn ideeën over de uitvoering van deze scriptie op een juiste manier gerangschikt werden. Daarenboven wil ik mijn partner Jeannike-mar Soleana bedanken voor zijn steun, aanmoedigende woorden, enorme geduld en het feit dat hij ervoor gezorgd heeft dat ik geestkrachtig was tijdens dit traject. Ik ben eveneens mijn medestudenten en vriendinnen extreem dankbaar die op verschillende wijze van belang waren bij het verwezenlijken van deze scriptie.

Tot slot wil ik mijn moeder in het bijzonder bedanken. Haar wijsheid en luisterende oor hebben mij geholpen deze scriptie tot een goed einde te brengen.

Ik wens u veel plezier met het lezen van deze scriptie!

Shuhainy Serberie
Curaçao, 5 Augustus 2020

Inhoudsopgave

Inleiding	1
1.De onderzoeksvraag	1
2.Relevantie	2
3.Methode	2
Hoofdstuk 1: Theoretisch kader van het criterium 'redelijk vermoeden'	3
1.1 Begripsomschrijving redelijk vermoeden	3
1.1.1 Strafbaar feit	3
1.1.2 Redelijk vermoeden.....	3
1.1.3 Feiten of omstandigheden	4
1.2 Aanwezigheid van het redelijk vermoeden	4
1.2.1 Beoordelingsvrijheid	4
1.2.2 Bronnen van redelijk verdenking	5
1.2.3 Eisen voor redelijk verdenking.....	5
1.2.4 De verdenkingsparadox	6
Hoofdstuk 2: Het rechtszekerheidsbeginsel in praktijk	8
2.1 Het rechtszekerheidsbeginsel	8
2.1.1 Het legaliteits en lex certa-beginsel.....	8
2.1.2 Rechtszekerheid subjectief of objectief?	9
2.2 Dimensies van rechtszekerheid.....	9
2.2.1 Rechtszekerheid en wetgeving.....	10
2.2.1.1 Complexiteit van de wet	11
2.2.1.2 Systematiek van de wet	11
2.2.1.3 Rechterlijke beoordelingsruimte	12
2.2.2 Kenbaarheid van de wet.....	12
2.2.3 Toepassing van de wet en rechtsbescherming	13
2.2.4 Voorspelbaarheid voor de burger	13
Hoofdstuk 3: Ontwikkeling van het redelijk vermoeden in de rechtspraak.....	14
3.1.1 De enkele omstandigheid.....	14
3.1.2 Een voor de politie bekende man	15
3.1.3 Politie-ervaring en bekendheid.....	15
3.1.4 Feiten en omstandigheden en bekendheid	16
3.2 Kritiek op de rechtspraak.....	16

Hoofdstuk 4 Invulling van het criterium 'redelijk vermoeden' in de rechtspraak door de Hoge Raad en feitenrechters	17
4.1 Het redelijk vermoeden in de rechtspraak	17
4.2 Het redelijk vermoeden berecht in jurisprudentie van de Hoge Raad.....	17
4.2.1 Arrest van de Hoge Raad 13 Februari 1979.....	17
4.2.2 Arrest van de Hoge Raad van 5 Juni 1990.....	18
4.2.3 Arrest van de Hoge Raad van 30 Maart 2010	18
4.2.4 Arrest van de Hoge Raad van 5 Maart 2013.....	19
4.3 Het redelijk vermoeden berecht door feitenrechters binnen het Koninkrijk.....	20
4.3.1 Uitspraak van het Hof 's-Hertogenbosch van 4 Februari 2009	20
4.3.2 Uitspraak van de Rechtbank Zwolle-Lelystad van 25 Mei 2009	20
4.3.3 Uitspraak van het Hof 's-Hertogenbosch 16 Oktober 2013	21
4.3.4 Uitspraak van het GEA Curaçao van 20 Augustus 2014.....	21
4.3.5 Uitspraak van het GEA Sint Maarten van 23 Oktober 2019	21
4.4 Resultaten analyse rechtspraak	22
Tabel 2	23
Tabel 3	24
Conclusie	25
Literatuurlijst.....	26
Jurisprudentielijst.....	29

Inleiding

Een willekeurige burger mag niet zomaar in het strafproces betrokken worden. Daarvoor zou die burger als verdachte aangemerkt moeten worden. De vaststelling dat een persoon als verdachte van een strafbaar feit kan worden aangemerkt, kan worden gezien als de eerste en belangrijkste strafvorderlijke beslissing.¹ Een als verdachte aangemerkt persoon speelt een belangrijk rol in het bestaan van het strafprocesrecht. In artikel 47 lid 1 van het Wetboek van Strafvordering van Curaçao, geeft de wetgever een materieel criterium voor de definitie van het verdachte-begrip. In dit kader heeft de wetgever enkele eisen vastgelegd, die als richtlijn dienen voor het wel of niet aanmerken van een burger als verdachte. Bij toetsing aan die eisen zal blijken of de als verdachte aangemerkte persoon ook daadwerkelijk als verdachte mag worden beschouwd.² Dit artikel spreekt van een 'redelijk vermoeden'. Alhoewel het criterium voor toetsing door de wetgever vermeld wordt, is de verdere invulling hiervan niet uit de wet te halen. Hier is er dus sprake van een open norm in de wet. De toetsing of er daadwerkelijk sprake is van een redelijk vermoeden, wordt aan de rechters overgelaten.

1.De onderzoeksvraag

De vraag die naar voren komt is hoe het 'redelijk vermoeden' in de rechtspraak ingevuld wordt. In het bijzonder of de rechters – zowel de Hoge Raad als de feitenrechters – binnen het Koninkrijk, dezelfde toetsingskaders hanteren. Alsmede wat de positie is van de betrokkene in het kader van zijn bekendheid met de wetshandhaving en zijn rechtsbescherming.

Hierbij luidt de onderzoeksvraag:

In hoeverre voorziet de rechtspraak binnen het Koninkrijk in een adequate concretisering van de wettelijke open norm 'redelijk vermoeden van schuld' ex artikel 47 lid 1 SvC, gezien in het licht van het rechtszekerheidsbeginsel?

¹ Daamen 2012, p.5.3.1.

² Corstens/Borgers & Kooijmans 2018, p.96.

2.Relevantie

Zoals al vermeld, is het criterium 'redelijk vermoeden' tamelijk vaag. De wetgever heeft deze open norm niet verder in de wet ingevuld. Dit maakt de wet in aanzienlijke mate onzeker voor de burger. De invulling van deze norm geschiedt door zowel de feitenrechters als de Hoge Raad. De theoretische relevantie is gelegen in het leveren van een bijdrage aan een probleem wat betreft de rechtszekerheid bij de toetsing van de open norm 'redelijk vermoeden', door het in kaart brengen van de kaders die zowel de Hoge Raad als de feitenrechters binnen het Koninkrijk hanteren. Hierbij dienen verschillende dimensies van de rechtszekerheid bekeken worden.

3.Methode

Voor dit onderzoek zal een juridisch-dogmatische onderzoeksmethode gehanteerd worden. Juridisch-dogmatisch onderzoek betreft het onderzoeksdesign waarmee de onderzoeker zich richt op het in kaart brengen van het geldende recht, zoals dat is neergelegd in bronnen van geschreven en ongeschreven nationale, Europese of internationale regels, beginselen, begrippen en rechterlijke uitspraken.³ Object van deze studie is het bestuderen van rechterlijke uitspraken binnen het Koninkrijk, om patronen in de rechterlijke beoordeling te kunnen ontdekken.

Voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag wordt ten eerste in hoofdstuk 1 het criterium van het 'redelijk vermoeden' ex Art 47 lid 1 SvC theoretisch uiteengezet. Vervolgens wordt in hoofdstuk 2 op het rechtszekerheidsbeginsel ingegaan. Daarna zal in hoofdstuk 3 de juridische ontwikkeling nader bekeken worden aan de hand van de belangrijkste Hoge Raad-arresten en wordt uiteen gezet wat de huidige stand van het recht is. Ten slotte wordt in hoofdstuk 4 geanalyseerd hoe feitenrechters binnen het Koninkrijk het criterium van het redelijk vermoeden toetsen, en deze toetsing wordt tegen dimensies van het rechtszekerheidsbeginsel afgezet.

³ van Dijck e.a 2018, p.84.

Hoofdstuk 1: Theoretisch kader van het criterium ‘redelijk vermoeden’

1.1 Begripsomschrijving redelijk vermoeden

Ingevolge artikel 47 lid 1 SvC wordt als verdachte aangemerkt *degene te wiens aanzien uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan enig strafbaar feit voortvloeit*. De definitie van dit artikel bevat drie bestanddelen. Allereerst dient er sprake te zijn van een strafbaar feit. Ten tweede moet er een redelijk vermoeden van schuld van de betrokkene aan dat strafbaar feit bestaan en als laatst dient het gerezen vermoeden op feiten en omstandigheden gebaseerd te zijn. Deze eisen zijn cumulatief wil er sprake zijn van een betrokkene die als verdachte aangemerkt kan worden. De aanwezigheid van een redelijk vermoeden van een strafbaar feit is de minimale vereiste voor de opsporingsambtenaren om tot strafrechtelijk optreden jegens de burger over te kunnen gaan.⁴ Zonder een redelijke verdenking, zou een betrokkene niet als verdachte aangemerkt kunnen worden en dus betekent dat voor de opsporingsambtenaar, dat er geen dwangmiddelen jegens betrokkene toegepast kunnen worden.

1.1.1 Strafbaar feit

Het criterium ‘strafbaar feit’, valt in tweeën te verdelen. Ten eerste is één van de criteria om verdenking aan te nemen dat betrokkene enige schuld aan een strafbaar feit moet hebben. Het begrip ‘schuld’ zoals hier bedoeld, betekent ‘het gedaan hebben’ en heeft niet dezelfde betekenis als schuld in de vorm culpa of verwijtbaarheid.⁵ Ten tweede wordt met ‘strafbaar feit’ de vervulling van de wettelijke delictsomschrijving bedoeld. Het materieelrechtelijke legaliteitsbeginsel houdt in dat alleen straf staat op feiten die daarvoor uitdrukkelijk door de wetgever zijn aangemerkt.⁶ Dit betekent dat alleen voor delicten beschreven in de wet, een betrokkene als verdachte aangemerkt kan worden, bij redelijke verdenking van het plegen van dat strafbaar feit. Het is geen vereiste dat het strafbaar feit exact aangeduid wordt. Het wordt ook niet als eis gesteld dat het strafbaar feit in het wetboek van strafvordering vastgelegd staat. Het wordt voldoende geacht dat het vermoedelijk begane feit op grond van één of andere bepaling strafbaar is.⁷

1.1.2 Redelijk vermoeden

Het gerezen vermoeden van schuld dient redelijk te zijn. Het begrip ‘redelijk’ is tamelijk vaag, aldus Naeyé.⁸ Ik sluit mij bij dit oordeel aan, omdat wat redelijk geacht dient te worden, niet door de wetgever wordt verduidelijkt. Wat redelijk eigenlijk precies betekent, wordt in de rechtspraak beantwoord, aangezien het heel casuïstisch is. Dat het vermoeden redelijk moet zijn, ziet op twee aspecten. Het als eerste te benoemen

⁴ Melai, suppl. 108, aant. 1a bij art.27 Sv.

⁵ Dieben/Boksem 2019, aant. 6.

⁶ Corstens/Borgers & Kooijmans 2018, p. 96.

⁷ Melai, suppl. 169, aant. 7 bij art.27 Sv.

⁸ Naeyé 2005, p. 5.3.2.

aspect is het objectiviteitsvereiste. Dit betekent dat het vermoeden dat iemand zich schuldig maakt aan een strafbaar feit, voor een objectieve buitenstaander, niet onlogisch of absurd is.⁹ Ingevolge de tekst van de Memorie van Toelichting van het Nederlandse wetboek van strafrecht 1880, moet het vermoeden *niet enkel in de ogen van de opsporingsambtenaar, doch redelijk op zichzelf zijn*.¹⁰ Een subjectief vermoeden is dus onvoldoende om tot redelijke (=objectief) vermoeden van schuld in de zin van art 47 lid 1 SvC te komen.¹¹ Redelijk duidt dus op feiten en omstandigheden die objectiveerbaar zijn. Het waarschijnlijkheidsvereiste is het tweede aspect. Dit vereiste wijst erop dat de kans dat de verdachte de dader van een strafbaar feit is, groter dient te worden geacht dan dat hij dat niet is. Alleen de mogelijkheid dat iemand een strafbaar feit zou kunnen hebben gepleegd, is onvoldoende.

1.1.3 Feiten of omstandigheden

De eis van feiten of omstandigheden, versterkt de reeds aan de orde gekomen eis van redelijke vermoeden. De verdenking voor het plegen van een strafbaar feit moet op objectiveerbare omstandigheden gebaseerd zijn.¹² Dit betekent dat de omstandigheden naar feitelijk waarneembaar maatstaven gemeten dienen te worden. Daarnaast dient het vermoeden op gegevens die relevant zijn voor het strafbaar feit gebaseerd te zijn.¹³ Ingevolge Sikkema heerst er een incorrecte veronderstelling dat een verdenking op meerdere feiten of omstandigheden gebaseerd moet zijn. Een verdenking kan ook op één feit of omstandigheid aangenomen worden. Echter, het feit of de omstandigheid dient wel van relevante betekenis te zijn, om het vermoeden daarop aannemelijk te maken.¹⁴

1.2 Aanwezigheid van het redelijk vermoeden

1.2.1 Beoordelingsvrijheid

Bij de beoordeling of er sprake is van een redelijk vermoeden, komen de opsporingsambtenaren en rechters een beoordelingsvrijheid toe. In werkelijkheid doen zich zoveel verschillende soorten gevallen voor. Om die reden is het niet mogelijk om de kaders van het redelijk vermoeden exact aan te geven.¹⁵ Volgens Sikkema zou een meer exacte aanduiding, het gevaar met zich meebrengen dat de opsporingsambtenaren, zeer beperkt zullen zijn in de uitoefening van hun taken.¹⁶ Hiermee bedoelt hij dat een exacte aanduiding, de beoordelingsvrijheid van de opsporingsambtenaren weg zou doen nemen. De opsporingsambtenaren zijn degene die als eerste het redelijk vermoeden aan de hand van aanwezige verschijnselen moeten beoordelen en aanvaarden om wel of niet tot wettig optreden over te gaan. Indien naar hun oordeel geen sprake is van redelijk verdenking, gebaseerd op

⁹ Ter Haar/Meijer 2018, p.21. Het EHRM hanteert ook een dergelijk definitie t.a.v 'reasonable suspicion'. In art 5 lid 1 sub c van het EVRM staat het 'redelijk verdenking' als grond voor vrijheidsontneming. Zie daarvoor o.a EHRM 20 november 2008, appl. Nr.14305/17 (Selahattin Demirtas/Turkije), par.161.

¹⁰ Kamerstukken II 1913/14, 286, nr. 3, p. 39.

¹¹ Hof Amsterdam, 4 april 2008, ECLI:NL:GHAMS:2008:BC8687.

¹² HR 3 juni 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC7921.

¹³ Melai, suppl. 169, aant. 9 bij art. 27 Sv.

¹⁴ Melai, suppl. 169, aant. 9 bij art. 27 Sv.

¹⁵ Melai, suppl. 169, aant. 16.1 bij art. 27 Sv.

¹⁶ Melai, suppl. 169, aant. 16.1 bij art. 27 Sv.

waargenomen of controleerbaar feiten of omstandigheden, dan mogen ze in beginsel geen dwangmiddel toepassen. De rechter op zijn beurt, toetst achteraf het handelen van de opsporingsambtenaren. Hierbij wordt ernaar gekeken of de opsporingsambtenaar daadwerkelijk tot een vermoeden van schuld aan een strafbaar feit heeft kunnen komen. De redelijkheid wordt beoordeeld aan de hand van feiten en omstandigheden die destijds bekend waren bij de opsporingsambtenaren.

1.2.2 Bronnen van redelijk verdenking

De bronnen waaruit de feiten of omstandigheden voort moeten komen, worden niet expliciet benoemd in de wet. Zoals al eerder is genoemd, dienen de feiten wel voldoende objectiveerbaar te zijn en mogen deze niet alleen op idee of gevoel gebaseerd te zijn. Een verdenking kan ontstaan op grond van afgelegde verklaringen van getuigen, alsmede op verklaringen van de verdachte zelf. Feitelijk waargenomen strafbare gedragingen kunnen ook een redelijk vermoeden voor de opsporingsambtenaren jegens een verdachte opleveren. Verder kunnen feiten van algemene bekendheid, ervaringsoordelen van opsporingsambtenaren, en anonieme tips een basis voor een verdenking opleveren.¹⁷ Deze laatstgenoemde categorie wordt hierna besproken. Volgens de rechtspraak kan een verdenking op anonieme tips berusten.¹⁸ Vaak via een telefonisch binnengekomen melding bij de korpspolitie. Die anonimiteit brengt het risico mee dat opzettelijk valse informatie wordt doorgegeven.¹⁹ Daarom heeft de Hoge Raad in 2006 geoordeeld dat een anonieme melding tot een redelijk vermoeden kan leiden, mits de juistheid van die informatie met andere onderzoeksgegevens gecontroleerd wordt.²⁰

1.2.3 Eisen voor redelijk verdenking

De aard van de delictsomschrijving is van invloed bij de toetsing van welke feiten en omstandigheden voldoende zijn voor het aannemen van een redelijk vermoeden in de zin van art 47 lid 1 SvC. Indien alle bestanddelen van de delictsomschrijving door de betrokkene vervuld worden, zou dat voldoende grond voor een redelijk vermoeden kunnen opleveren. Daarnaast is de normale feitelijke situatie ook van belang.²¹ De normale situatie is alles wat conform de maatschappij als 'normaal' gedrag aanvaard wordt. Voor wat hiervan betreft, kan alles dat van de gewone situatie afwijkt, 'verdacht' zijn. In 1991 speelde zich een zaak af waarbij beklaagde midden in de nacht aangehouden werd. Hij kon geen identificatiepapier tonen en verklaarde dat hij met anderen is gaan vissen. Hij was doornat, er blijkt geen gevangen vis en geen aas aanwezig te zijn, en de vislijnen lijkten niet gebruik te zijn. De Hoge Raad heeft beoordeeld dat deze omstandigheden afwijkend van een normale situatie waren en dat een redelijk vermoeden jegens beklaagde was.²²

¹⁷ Ter Haar/Meijer 2018, p. 21

¹⁸ Dieben/Boksem 2019, aant. 4a.

¹⁹ Brinkhoff 2008, p. 965.

²⁰ HR 13 juni 2006, ECLI:NL:HR:2006:AV4179.

²¹ Melai, suppl. 108, aant. 10.1 bij art. 27 Sv.

²² HR 3 december 1991, ECLI:NL:HR:1991:ZC8903.

Dit impliceert dat indien iemand zich conform de maatschappelijke norm gedraagt, het geen redelijk vermoeden oplevert.²³ Uiteraard betekent dit niet dat op grond van andere omstandigheden, er geen vermoeden jegens betrokkene kan zijn.

De ervaring en kennis van de opsporingsambtenaren spelen ook een rol bij het ontstaan van een redelijk vermoeden. Hieromtrent kan verondersteld worden dat, hoe meer jaren ervaring een ambtenaar heeft, des te gemakkelijker en nauwkeuriger hij feiten of omstandigheden kan beoordelen.²⁴ Maar dit betekent niet per definitie dat die opsporingsambtenaar daardoor vanzelfsprekend gelijk heeft.

In 2007 heeft het Hof Amsterdam geoordeeld dat het feit dat een voor de opsporingsambtenaren bekende fietsendief naast een kennelijk gestolen fiets stond, voldoende grond vormde voor een redelijk vermoeden van schuld aan een strafbaar feit.²⁵ Echter, de enige omstandigheid dat de verdachte een 'oude bekende' van de politie is, is niet genoeg om van een verdenking de zin van artikel 47 lid 1 SvC te spreken.²⁶ Tevens meen ik dat, ook al iemand in het verleden voor een strafbaar feit werd beoordeeld, mag dit geen aanleiding zijn om betrokkene in een ander scenario ook als verdachte aan te merken. Het gerezen vermoeden dient telkens per geval getoetst te worden. Volgens Sikkema moet een dergelijke algemene veronderstelling 'eens een dief, altijd een dief' uiteraard nadrukkelijk worden afgekeurd.²⁷

1.2.4 De verdenkingsparadox

De vraag van het redelijk vermoeden komt te pas in geval van toepassing van vrijheidsbenemende dwangmiddelen door de opsporingsambtenaren. De verschillende dwangmiddelen kunnen gesystematiseerd worden afhankelijk van de bevoegde autoriteit, tegen wie het gericht is of naar het object ervan.²⁸ Deze kunnen worden ingedeeld naar gradaties. De opsporingsambtenaren zijn bevoegd om bijvoorbeeld een verdachte staande te houden, met het doel zijn identiteit vast te stellen. Echter, het moet gaan om iemand te wiens aanzien uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan een strafbaar feit voortvloeit. Hoe ingrijpender de bevoegdheid dan wel het dwangmiddel, hoe zwaarder de eisen gesteld worden aan het aannemen van de verdenking.²⁹

Anderzijds, kan het naar het oordeel van Sikkema, verleidelijk zijn iemand snel als verdachte aan te merken. Aan die status zijn zowel verplichtingen als rechten verbonden. Sikkema spreekt hierbij van een 'verdenkingsparadox'.³⁰ Iemand te snel als verdachte aanmerken, kan voordelen voor die persoon opleveren met betrekking tot zijn procespositie.

²³ Melai, suppl. 169, aant. 10.2 bij art.27 Sv.

²⁴ Naeyé 2005, p. 5.3-2

²⁵ HR 7 november 2006, ECLI:NL:HR:2006:AY8901, m.nt Y.Buruma.

²⁶ De uitspraak van het Hof Amsterdam 3 juni 1977 ECLI:NL:GHAMS:1977:AB7142 (*De Hollandse Kleurling*) mag hiervan een voorbeeld zijn.

²⁷ Melai, suppl. 108, aant. 10.1 bij art. 27 Sv.

²⁸ Corstens/Borgers & Kooijmans 2018, p. 440.

²⁹ HR 11 maart 2008, ECLI:NL:HR:2008:BB7662 m.nt. J. Borgers.

³⁰ Melai, suppl. 169, aant. 10.6 bij art. 27 Sv.

Volgens Corstens leidt dit tot een niet-extensieve uitleg van het begrip verdachte.³¹ Het is niet de bedoeling iemand als verdachte aan te merken, zodat deze van een gunstige procespositie kan genieten. Een voorbeeld: iemand wordt als verdachte aangemerkt, met het doeleinde dat deze geen vragen hoeft te beantwoorden die zichzelf kan incrimineren, doordat de cautie aan de verdachte-status gebonden is. Of juist andersom dat deze persoon als verdachte aangemerkt wordt zodat dwangmiddelen ten onrechte jegens hem toegepast kan worden.

³¹ Corstens/Borgers & Kooijmans 2018, p. 99.

Hoofdstuk 2: Het rechtszekerheidsbeginsel in praktijk

2.1 Het rechtszekerheidsbeginsel

Het rechtszekerheidsbeginsel ligt ten grondslag aan het legaliteitsbeginsel in het strafrecht.³² Altena beschouwt het rechtszekerheidsbeginsel als het overkoepelende belang: uiteindelijk kunnen alle fundamenteën worden herleid tot de rechtszekerheidsgedachte.³³ Het rechtszekerheidsbeginsel heeft als kern dat de burger moet kunnen weten of de overheid in strafrechtelijke zin op zijn mogelijke gedrag zal reageren en welke reacties daarbij denkbaar zijn. De wet wordt beschouwd als onmisbaar bij het waarborgen van de rechtszekerheid.³⁴ Hieruit vloeien het legaliteits- en lex-certa beginsel voort.

2.1.1 Het legaliteits en lex certa-beginsel

De grondslag van het strafvorderlijk legaliteitsbeginsel is gelegen in de rechtszekerheid van de burger.³⁵ Het formeel legaliteitsbeginsel staat gecodificeerd in art 9 SvC en die bepaalt het volgende: *strafvordering heeft alleen plaats in de gevallen en op de wijze bij landsverordening voorzien*. Het legaliteitsbeginsel richt zich tot de burgers, waarbij de plicht wordt opgelegd dat zij zich dienen te onthouden van gedragingen die strafbaar zijn gesteld. Echter, het is ook gericht tot de rechters en andere met justitiële taken belaste autoriteiten. Ze moeten ook hun handelen op het recht afstemmen, zodat willekeur wordt voorkomen. In wezen behelst dit beginsel een opdracht voor de wetgever, om duidelijke regelgeving vast te stellen. Hier komt het lex certa-beginsel aan de orde. Het lex certa-beginsel een sub beginsel van het legaliteitsbeginsel. Dit beginsel houdt in dat voor elk burger duidelijk moet worden wanneer en op welke wijze zij strafrechtelijk vervolgd kunnen worden, bij verrichten van bepaalde handelingen.³⁶ Het schrijft voor dat delicten in de strafwet 'op een zo duidelijk mogelijke wijze' worden omschreven. Indien het niet duidelijk is wat het recht inhoudt, kan de burger zijn gedrag niet op het recht afstemmen.³⁷ In de literatuur wordt aangenomen dat het lex certa-beginsel een voorwaarde voor strafbaarstelling is.³⁸

³² De Hullu 2009, p. 107.

³³ Altena 2016, p. 6.4.4.

³⁴ Oldenzel 1998, p. 243.

³⁵ Corstens/Borgers & Kooijmans 2018, p. 25

³⁶ Nan 2011, p. 236

³⁷ Altena 2019, p.12.

³⁸ de Roos 1987, p.73-76.

2.1.2 Rechtszekerheid subjectief of objectief?

Met rechtszekerheid wordt de rechtszekerheid in subjectieve of objectieve zin bedoeld. Rechtszekerheid in subjectieve zin verwijst naar de zekerheid die een rechtssubject heeft omtrent zijn rechtspositie. Rechtszekerheid in objectieve zin betreft de kenmerken van het recht die subjectieve rechtszekerheid mogelijk maken.³⁹ Bij de objectieve rechtszekerheid ligt de nadruk op de plichten van de overheid, waarbij vereist wordt dat het recht te allen tijde helderheid aan rechtssubjecten biedt ten aanzien van hun rechtspositie. Aan de andere kant, moet diezelfde duidelijkheid aan de repressief optredende overheidsautoriteiten verschaft worden, door aan hen, richting te geven bij het uitoefenen van hun taak als opsporingsambtenaren. Indien het recht onduidelijk is, werkt dit ten nadele van de gelijkheid van de burgers en namelijk ook de optreden van justitiële autoriteiten, omdat zij hun gedrag niet op de wet kunnen afstemmen.⁴⁰ Deze laatstgenoemde, wordt ook wel de instrumentele dimensie genoemd en die schrijft voor dat een burger zijn gedrag op het recht moet kunnen afstemmen.⁴¹ Daarnaast is er sprake van een beschermende dimensie en die stelt dat het strafrecht de burger tegen rechtsinbreuken moet beschermen.⁴²

2.2 Dimensies van rechtszekerheid

Uit de literatuur kan vastgesteld worden dat het begrip rechtszekerheid op verschillende wijzen ingevuld kan worden. Oldenzel onderscheidt een negental dimensies die hierbij van belang zijn. Namelijk: toepassen van de wet, duidelijkheid over de rechtspositie, voorspelbaarheid van het bestuurshandelen, rechtsbescherming, kenbaarheid, bestendigheid, tijdigheid, honoreren van gewekt vertrouwen en het verbod van terugwerkende kracht. Echter, in dit onderzoek wordt alleen aan de eerste vijf dimensies aandacht besteed, de andere vier blijven verder buiten beschouwing omdat deze meer van bestuursrechtelijk aard zijn. Oldenzel betoogt dat rechtszekerheid uit een kern en gevolg bestaat, die met behulp van voorwaarden verwezenlijkt wordt. Volgens hem vormt de duidelijkheid over de rechtspositie de kern van het rechtszekerheidsbegrip; voorspelbaarheid van het handelen van de opsporingsambtenaren en de rechter is het gewenste gevolg.⁴³

De kern kan ingedeeld worden op de mate van duidelijkheid van de wet en de kenbaarheid hiervan bij de burger. De mate van duidelijkheid van de wet ziet op de beoordelingsruimte van de rechter, de systematiek en complexiteit van de wet. Bij de kenbaarheid van de wet, is de toegankelijkheid van de wetgeving van essentieel belang. De overige dimensies worden als voorwaarden beschouwd.⁴⁴ Deze betreffen het realiseren van de rechtszekerheid door toepassing van de wet en rechtsbescherming.

³⁹ Loth 2009, p. 85.

⁴⁰ Altena 2016, p. 2.3.2.

⁴¹ Oldenzel 1998, p. 243-246.

⁴² Loth 2009, p.21.

⁴³ Oldenzel 1998, p. 244.

⁴⁴ Oldenzel 1998, p. 27.

De bovengenoemde dimensies dienen als toetsingskaders het bestuderen van de rechtspraak om te beoordelen of de rechtspositie van de burger duidelijk is. Hier volgt een tabel met de te bespreken dimensies van de rechtszekerheid.

Tabel 1

Dimensies van rechtszekerheid, ingevolge Oldenziel⁴⁵

	Dimensie	Onderverdeling	Concretisering
<i>Kern</i>	Duidelijkheid omtrent de rechtspositie van de verdachte	Mate van duidelijkheid van de wet	Complexiteit
			Systematiek
			Beoordelingsruimte
		Kenbaarheid van de wet	Toegankelijkheid wetgeving
<i>Voorwaarden</i>	Toepassing van de wet	Rechterlijke toepassing van art 47 lid 1 Svc	Rechterlijke invulling van art 47 lid 1 Svc en totstandkoming jurisprudentiële regels
	Rechtsbescherming	Verbod van willekeur	Motivering van de rechter bij oordeel van de uitspraken
<i>Gevolg</i>	Voorspelbaarheid handelen rechter		

2.2.1 Rechtszekerheid en wetgeving

De mate van duidelijkheid van de rechtspositie van de burger wordt als kern van het rechtszekerheidsbeginsel beschouwd. Wanneer over rechtszekerheid via wetgeving wordt gesproken, valt te denken aan de mate van duidelijkheid van de wet en kenbaarheid van de wet. Bij de mate van duidelijkheid van de wet gaat het om de systematiek en complexiteit van de wet en de beoordelingsruimte van de rechter.⁴⁶ Verder is voor de duidelijkheid van de rechtspositie de kenbaarheid van de wet van belang. Het EHRM vereist in dit kader dat het recht “adequately accessible” is.⁴⁷ Deze kenbaarheid kan worden bevorderd door makkelijk toegankelijke wetgeving en door deze in ‘normale’, goed te begrijpen taal beschikbaar te stellen.

⁴⁵ Oldenziel 1998, p. 27.

⁴⁶ Oldenziel 1998, p. 245-246.

⁴⁷ Altena 2019, p.12 en Zie EHRM 26 april 1979, appl.nr 6538/74, (Times/ Verenigd Koninkrijk, Sunday Times) NJ 1980/146, m.nt. E.A. Alkema (Sunday Times), par. 49.

2.2.1.1 Complexiteit van de wet

De complexiteit betreft de duidelijkheid van de wettekst en objectieve betekenis van de rechtsregel. In dit verband wordt, zoals al bovengenoemd, de voorkeur gegeven aan zo gedetailleerd mogelijke regels, via het *lex certa*-beginsel. Geelhand is van mening dat rechtsregels zo nauw mogelijk bij het concrete geval toepasbaar moeten zijn en dat de rechtszekerheid het best gediend wordt door uiterst gedetailleerde wetgeving.⁴⁸ Dat de terminologie duidelijk en precies moet zijn, brengt met zich mee dat zoveel mogelijk vage termen moeten worden vermeden.⁴⁹ Dit betekent dus niet dat deze verboden zijn. Het gebruik van open normen in de wet is niet altijd helemaal te vermijden. In het kader van artikel 47 lid 1 SvC, is zoals al eerder vermeld, sprake van een open norm. Dit betekent dat, door het onduidelijkheidsgehalte de complexiteit in zekere mate vergroot wordt. Echter, open normen bieden het kader om in individuele gevallen te toetsen en met een passende oplossing te komen. Dit houdt het recht flexibel.⁵⁰ Daarnaast wordt door vage normen de macht van de staat verder gerekt dan in het geval van duidelijke grenzen.⁵¹ Desalniettemin is een te gedetailleerde delictsomschrijving niet wenselijk, omdat dit juist de algemene duidelijkheid van de wetgeving kan doen wegnemen. Hoe meer bestanddelen de delictsomschrijving omvat, hoe beperkter de reikwijdte veelal zal zijn.⁵²

2.2.1.2 Systematiek van de wet

Systematiek verwijst naar de mate van overzichtelijkheid van de wet. Soms zijn formuleringen voldoende scherp afgebakend, maar ze zijn toch, door hun systematische verhouding tot andere bepalingen, niet volledig duidelijk wat betreft het geldende recht.⁵³ Tegenover systematiek staat onoverzichtelijkheid. Het recht kan onoverzichtelijk worden door inconsistentie, niet alleen binnen een regel of regeling, maar ook ten aanzien van het samenhangend geheel van regels. Strafrecht is systematisch geordend. Niettemin zorgt het bestaan van bijzonder strafrecht ervoor dat het recht onduidelijk wordt, doordat wetgeving over meerdere regelingen en eventueel over meerdere niveaus verspreid is. In het kader van het beoordelen of er sprake van een redelijk vermoeden is, dient naar de delictsomschrijving van het strafbaar feit gekeken te worden.

Vaak komt de vraag over een redelijk vermoeden naar voren in geval van overtreding van de verkeerswet, de Opiumwet en andere bijzondere regelingen. Hierbij wordt het recht pas duidelijk na het raadplegen van diverse regelingen.⁵⁴

⁴⁸ Geelhand 1989 p. 952-953.

⁴⁹ Borger 2011, p.103-185.

⁵⁰ Simmelink 1995, p. 265, Barendrecht 1992, p. 6-7.

⁵¹ Simmelink 1995, p. 265.

⁵² Kelk 2013, p. 105.

⁵³ Nan 2011, p. 156; Altena 2016, p. 129.

⁵⁴ Altena 2019, p.15

2.2.1.3 Rechterlijke beoordelingsruimte

De rechters genieten van een beoordelingsruimte wanneer de wetgever dit toestaat. De wetgever bepaalt hoe de rechters deze bevoegdheid moeten of mogen gebruiken. Wanneer een delictsomschrijving meer open begrippen en niet te zeer gedetailleerd geformuleerde rechtsregels bevat, krijgt de rechter meer ruimte om tot zijn oordeel te komen. In het kader van artikel 47 lid 1 SvC, is zoals al eerder genoemd, sprake van een open norm. Dit betekent dat de rechter van een ruime beoordelingsruimte geniet. Bij de toetsing of er sprake is van een redelijk vermoeden dient de rechter achteraf te toetsen, of ten aanzien van hetgeen op dat moment bekend was, van een redelijk vermoeden gesproken mocht worden. De rechter beschikt over een zekere beoordelingsruimte, maar dit betekent niet dat de rechter vrije wil heeft om zonder enige basis nieuwe rechtsregels te scheppen. De rechter beschikt over twee methoden waarmee hij rechtszekerheid kan waarborgen. Allereerst zorgt de precedentwerking van de uitspraken ervoor dat dezelfde beslissing genomen wordt bij soortgelijke zaken. Hierbij spelen de feiten en omstandigheden een belangrijk rol, omdat dit de pijlers zijn waarop de rechter toetst ter invulling van zijn beslissing per geval. Tevens kan de rechter specifieke omstandigheden aanwijzen die, op zichzelf, te allen tijde onvoldoende zijn voor de toepassing van het redelijk vermoeden.⁵⁵

2.2.2 Kenbaarheid van de wet

Een belangrijk aspect voor de duidelijkheid van de rechtspositie van de burgers is de vraag of het recht vindbaar is, voor rechters en voor de burgers. Het EHRM omschrijft het kenbaarheidsvereiste als volgt: “*the citizen must be able to have an indication that is adequate in the circumstances of the legal rules applicable to a given case*”.⁵⁶ Hieruit valt af te leiden dat de wet niet alleen duidelijkheid vergt maar ook dat de burger moet kunnen vaststellen welke de toepasselijke strafbepalingen zijn. Het kenbaarheidsvereiste vormt een tweerichtingsverkeer waarbij de plicht zowel voor de burger als voor de justitie wordt opgelegd. De veronderstelling bestaat dat de burger de wet dient te kennen, maar in werkelijkheid is dat fictie. De kenbaarheid van de wetten door de burger wordt het best gediend door goed toegankelijke internetsites beschikbaar te stellen, met adequate hyperlinks naar lagere regelgeving en relevante jurisprudentie.⁵⁷ Naar het oordeel van Altena is de toegankelijkheid van wetgeving en rechtspraak via het internet, ondanks het toenemende aantal rechtsregels, toegenomen.⁵⁸ Ik kan mij niet geheel in dit oordeel vinden. Regelgeving en jurisprudentie worden met toenemende frequentie in publicatiebladen gepubliceerd, echter het is niet een vanzelfsprekendheid dat een normale burger de vaardigheid bezit om op complexe internetsites regelgeving te zoeken, vinden, lezen/of te begrijpen.

⁵⁵ van Willigenburg 2011, p. 8.

⁵⁶ Altena 2019, p.15. Zie ook EHRM 26 april 1979, appl.nr 6538/74, (Times/ Verenigd Koninkrijk, Sunday Times) NJ 1980/146, m.nt. E.A. Alkema (Sunday Times), par. 49

⁵⁷ Bovens 2003, p. 93.

⁵⁸ Altena 2019, p. 16.

2.2.3 Toepassing van de wet en rechtsbescherming

Zowel de toepassing van de wet als rechtsbescherming komen op hetzelfde aspect neer, namelijk motivering van de rechter. Het recht als bron van rechtszekerheid is van karakter veranderd door de toenemende betekenis van rechtsbeginselen, en ook door de toenemende samenhang en complexiteit in het recht.⁵⁹ Geschreven regels in de wet kunnen soms als generalisatie ervaren worden, omdat bij de toepassing hiervan niet vereist wordt dat de feiten van een geval als geheel worden beoordeeld.⁶⁰ In het kader van artikel 47 lid 1 SvC, wordt de rechter in staat gesteld om zijn beslissing te individualiseren. De rechter dient de concrete omstandigheden van iedere casus als geheel te beoordelen. Het gaat hier meer om de invulling van de wet en motivering hiervan en niet om toepassing van de wet zoals deze geschreven staat. Dit betekent wederom niet dat de rechter naar eigen inzicht mag beoordelen en op de stoel van de wetgever mag zitten. De afwezigheid van scherpe normen in de wet hoeft niet ten koste te gaan van de rechtszekerheid van de burger.⁶¹ Zoals al in een eerdere paragraaf is gesteld, zorgt de precedentwerking van de uitspraken dat dezelfde beslissingen worden genomen bij soortgelijke zaken.⁶² De rechter speelt hierbij een belangrijke rol omdat uit zijn motivering afgeleid moet worden op basis van welke feiten en omstandigheden hij tot zijn oordeel is gekomen. Daarbij beoordeelt de Hoge Raad welke feiten of omstandigheden wel of niet voldoende zijn voor de toepassing van een bepaald leerstuk. Zodoende worden de kaders van de rechtspraak duidelijk en wordt de burger beschermd tegen willekeur.

2.2.4 Voorspelbaarheid voor de burger

Alle dimensies die aan de orde zijn gekomen vormen met elkaar een samenhang, die kan bijdragen aan de voorspelbaarheid van de wet voor de burger. Dit bevordert de rechtszekerheid. Aan de hand van de te analyseren uitspraken, wordt bestudeerd of de motivering van de rechters als voldoende kan worden beschouwd om de rechtszekerheid van de burger te garanderen.

⁵⁹ Loth 2009, p. 21.

⁶⁰ van Willigenburg 2011, p. 2.

⁶¹ van Willigenburg 2011, p. 8.

⁶² van Willigenburg 2011, p. 8.

Hoofdstuk 3: Ontwikkeling van het redelijk vermoeden in de rechtspraak

De term 'redelijk vermoeden' wordt niet verder door de wetgever verduidelijkt. De ontwikkeling van dit criterium is aan de rechtspraak overgelaten en is per geval afhankelijk van de feiten of omstandigheden. De rechter heeft de beoordelingsvrijheid om per geval te toetsen of er wel degelijk sprake was van een redelijk vermoeden. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste uitspraken besproken die voor de ontwikkeling van het criterium redelijk vermoeden van belang zijn.

3.1.1 De enkele omstandigheid ⁶³

Een hardlopende kleurling komt twee surveillerende politiemannen tegemoet in de nachturen. De kleurling komt hard aanlopen, met zijn handen stevig in zijn jaszak, uit de richting van een café dat bekend staat als een verzamelplaats van handelaren en gebruikers van verdovende middelen. Hierdoor rijst het vermoeden bij de agenten, dat hij drugs in zijn jaszak zou kunnen hebben. De man wordt vervolgens staande gehouden. Het feit dat verdachte zijn hand stevig in zijn jaszak hield, doet het vermoeden bij de opsporingsambtenaren vergroten. Verdachte werd aangehouden op verdenking van opzettelijk in het bezit zijn van drugs. De kleurling verzette zich tegen de aanhouding en hij haalt in de tussentijd zijn linkerhand uit zijn jaszak. Op dat moment liet hij een zilverpapiertje vallen. Later blijkt dat dit papiertje heroïne bevatte.

Volgens het Amsterdamse Gerechtshof is de enkele omstandigheid dat een kleurling uit de richting van een bekende plaats voor drugshandel hard komt aanlopen, niet genoeg om van een redelijk vermoeden te spreken.⁶⁴

In dit arrest van 1971 had het Hof geconcludeerd dat er geen vondst van heroïne was geweest, indien de agenten niet buiten hun bevoegdheid waren getreden.⁶⁵

De enige omstandigheid dat een kleurling hard uit de richting van een café loopt, is geen aanduiding voor een vermoeden van strafbaar feit. Het feit dat de kleurling juist de richting van de agenten op liep, zou enige twijfel van een redelijk vermoeden weg moeten nemen, aldus het Hof.

⁶³ Hof Amsterdam 3 juni 1977, ECLI:NL:GHAMS:1977:AB7142, NJ 1978/601 (*De Hollende Kleurling*).

⁶⁴ Doomen 1999, p. 10.

⁶⁵ Hof Amsterdam 3 juni 1977, ECLI:NL:GHAMS:1977:AB7142, NJ 1978/601 (*De Hollende Kleurling*).

3.1.2 Een voor de politie bekende man ⁶⁶

In 1981 had de Hoge raad in het Plastic Boodschappentasje-arrest geoordeeld dat vragen vrij staat. Wat uit dit arrest valt uit te halen, is dat er een onderscheid wordt gemaakt op grond van een momentopname, waarbij een betrokkene wel of niet als verdachte aangemerkt kan worden. Twee verbalisanten zagen een voor hen bekend persoon lopen met een plastic tas in zijn hand. De agenten zijn naar hem toe gelopen en vroegen wat er in het tasje zat. De man gaf hierop antwoord en zei dat er vier boeken in zaten. Vervolgens hadden de verbalisanten de man gevraagd waar hij deze boeken vandaan had. Daarop gaf de man als antwoord dat hij de boeken had gestolen. De man werd aangehouden voor diefstal. Hij verweerde zich door te stellen dat de ambtenaren hem vóór de eerste vraag de cautie moesten geven.⁶⁷

In het plastic boodschappentasje-arrest oordeelde de Hoge Raad dat de man pas als verdachte aangemerkt werd nadat hij de tweede vraag had beantwoord.⁶⁸ Derhalve was het niet noodzakelijk dat de verbalisanten de man eerst de cautie gaven. De verplichting om een betrokkene de cautie te geven, bestaat pas nadat die persoon op grond van feiten en omstandigheden als verdachte aangemerkt wordt.

3.1.3 Politie-ervaring en bekendheid ⁶⁹

Op het Damrak in Amsterdam hadden verbalisanten een blanke man in gesprek gezien met enkele gekleurde mannen. Enige tijd later hebben zij waargenomen dat de als verdachte aangemerkte blanke man, samen met de gekleurde mannen in een auto met Duits kenteken rondreed. Daarna zagen verbalisanten deze auto op het Damrak staan. De verbalisanten liepen richting de mannen, waarna de gekleurde man wegrende. De andere mannen werden aangehouden en bij onderzoek in de auto troffen zij ongeveer 100 gram heroïne en hasj aan. De verbalisant beweerde dat hij al jaren als politieman bij het bureau werkte en daarom uit ervaring wist dat er een grote kans is dat er op het Damrak drugs verhandeld worden.

Het Hof heeft geoordeeld dat er, gelet op de politie-ervaring van de verbalisanten en het feit dat het Damrak bekend stond als een plaats voor drugshandels, zij een redelijk vermoeden ten aanzien van verdachte konden afleiden.

De Hoge Raad heeft geoordeeld dat gelet op het feit dat de verbalisanten veel ervaring hadden en de omstandigheid dat verdachte juist bij het oversteken van de politieagent wegrende, het aannemen van een redelijk vermoeden niet onbegrijpelijk is.⁷⁰

⁶⁶ HR 29 september 1981, ECLI:NL:HR:1981:AC7336 (*Plastic-boodschappentasje*)

⁶⁷ HR 29 september 1981, ECLI:NL:HR:1981:AC7336 (*Plastic-boodschappentasje*)

⁶⁸ HR 29 september 1981, ECLI:NL:HR:1981:AC7336 (*Plastic-boodschappentasje*)

⁶⁹ HR 6 december 1983, ECLI:NL:HR:1983:AB9590 (*Damrak*)

⁷⁰ HR 6 december 1983, ECLI:NL:HR:1983:AB9590 (*Damrak*)

3.1.4 Feiten en omstandigheden en bekendheid ⁷¹

De Stormsteeg was een bekende plaats waar verdovende middelen werden gebruikt en verhandeld. Verbalisanten zagen dat verdachte op een koude avond zijn rechterhand stevig in zijn rechterjaszak hield. Toen verdachte de verbalisanten zag, schrok hij en rende hij weg. Hierdoor kregen de verbalisanten een vermoeden dat verdachte in het bezit zou zijn van verdovende middelen. De man werd aangehouden en gefouilleerd en tijdens de fouillering hebben verbalisanten 3,3 gram heroïne gevonden.

In dit arrest beoordeelt de Hoge Raad dat er sprake was van een redelijk vermoeden. Deze beslissing is gebaseerd op het feit dat de man een schrikreactie had bij het zien van de agenten. Tevens is het feit dat de Stormsteeg bekend stond voor het handelen van drugs, voldoende grond om een redelijk vermoeden jegens verdachte te hebben.⁷²

3.2 Kritiek op de rechtspraak

Sommige schrijvers menen dat in de praktijk het criterium 'redelijk vermoeden' al snel lijkt te worden aangenomen. Van Sliedregt is van mening dat de rechtspraak over het redelijk schuldvermoeden door de jaren heen liberaler is geworden.⁷³ Volgens Knigge worden geen hoge eisen gesteld aan redelijkheid van het vermoeden van schuld.⁷⁴ Van Willigenburg is van mening dat er eisen gesteld dienen te worden aan de wijze waarop zij vormgeven aan de casuïstiek in de rechtspraak en hierbij dus de invulling van open normen.⁷⁵ Vervolgens zullen de kaders van de rechtspraak onderzocht worden.

⁷¹ HR 2 februari 1988, ECLI:NL:HR:1988:AB7881 (*Stormsteeg*)

⁷² HR 2 februari 1988, ECLI:NL:HR:1988:AB7881 (*Stormsteeg*) Zie ook in het kader van feiten van algemene bekendheid HR 19 januari 1999, ECLI:NL:HR:1999:ZD1307.

⁷³ Van Sliedregt 2006, p. 15-16.

⁷⁴ Knigge 2005, p. 353.

⁷⁵ van Willigenburg 2011, p. 9.

Hoofdstuk 4 Invulling van het criterium ‘redelijk vermoeden’ in de rechtspraak door de Hoge Raad en feitenrechters

4.1 Het redelijk vermoeden in de rechtspraak

Vaak gaat het in de strafzaken die ‘een redelijk vermoeden’ betreffen om vrijheidsbeperkende dwangmiddelen, zoals het staande houden en aanhouden van de als verdachte aangemerkte persoon. Tevens komen anonieme meldingen vaak in de rechtspraak voor en vormen een belangrijk discussiepunt. Eerder is benoemd dat de opsporingsambtenaren een zekere beoordelingsvrijheid hebben. De feitenrechter bewaakt de beoordelingsvrijheid aan de hand van de vraag of de ambtenaar in redelijkheid een vermoeden van schuld aanwezig had moeten achten, dan wel in redelijkheid tot een vermoeden van schuld aan een strafbaar feit heeft kunnen komen.⁷⁶ De Hoge Raad op zijn beurt kan slechts aan de hand van marginale toetsing de vraag beantwoorden of de door het Hof aangenomen feiten een redelijk vermoeden van schuld konden opleveren of een vermoeden hadden moeten opleveren. In het licht van het rechtszekerheidsbeginsel dient er gekeken te worden of de rechtspraak een duidelijke uitleg hanteert over wat wel of niet ‘redelijk’ geacht dient te worden. Een adequate concretisering zou ertoe moeten leiden dat de precedentwerking gediend wordt, door soortgelijke gevallen, daadwerkelijk soortgelijk te beoordelen. Tevens speelt de motivering van de rechter een essentiële rol voor de rechtsbescherming, waarbij wordt getoetst of deze een bepaalde richtlijn volgt. Hierna volgt analyse van rechtspraak van zowel de Hoge Raad als feitenrechters binnen het Koninkrijk. Deze worden tegen elkaar afgezet om te beoordelen of er sprake is van duidelijke beoordelingskaders of niet. De selectie van de uitspraken is gemaakt op basis van zaken waarbij opsporingsambtenaren dwangmiddelen jegens een als verdachte aangemerkt persoon moesten toepassen, ingedeeld naar jaartaal, van na jaren 70 tot meer recentelijk.

4.2 Het redelijk vermoeden berecht in jurisprudentie van de Hoge Raad

4.2.1 Arrest van de Hoge Raad 13 Februari 1979⁷⁷

In deze zaak heeft de opsporingsambtenaar de bestuurder van een motorrijtuig een stopteken gegeven, waarna deze het motorvoertuig tot stilstand bracht. Vervolgens werd de bestuurder aangehouden. De verbalisant was van oordeel dat de adem van de bestuurder sterk naar alcohol rook en heeft de bestuurder gevraagd om een bloedproef te doen. Bestuurder bekende dat hij alcohol had gedronken, maar weigerde toestemming te verlenen om aan de bloedproef onderworpen te worden. Verweerder betoogde dat de enkele omstandigheid dat de adem van de bestuurder sterk naar het inwendig gebruik van alcoholhoudende drank rook, zonder bijkomende omstandigheden, met name ‘vreemd’ rijgedrag, verstoorde spraak of wankelende gang, onvoldoende is om de bestuurder als verdachte aan te merken.

⁷⁶ Melai, suppl. 108, aant. 3c bij art. 27 Sv.

⁷⁷ HR 13 februari 1979, ECLI:NL:HR:1979:AC2873.

Bevindingen

De Hoge Raad richtte zich op het feit dat de opsporingsambtenaren deze verdenking direct mogen vaststellen op grond van hun waarnemingen met name dat ze uit hun ervaring een groot onderscheidingsvermogen voor alcoholgebruik bezitten. Samen met het feit dat de bestuurder zelf bekende dat hij alcohol had gedronken, vormt dit volgens de Hoge Raad voldoende grond voor een redelijk vermoeden.

4.2.2 Arrest van de Hoge Raad van 5 Juni 1990⁷⁸

Opsporingsambtenaren zagen een personenauto rijden met daarin vier personen. Allen stonden bekend bij beide agenten als handelaren van verdovende middelen. De bestuurder bracht het voertuig tot stilstand en samen met de drie passagiers, stapten zij uit de auto. Een van de passagiers rende weg, terwijl de andere drie daarop staande werden gehouden als verdachten van overtreding van de Opiumwet. De Hoge Raad oordeelt dat er wel sprake van redelijk vermoeden was.

Bevindingen

De Hoge Raad oordeelt dat bekendheid bij politie op zich niet voldoende is als grond van redelijk vermoeden, maar het kan wel een wezenlijke rol spelen. Het feit dat één van de passagiers wegrende, levert een redelijk vermoeden van schuld jegens die ene persoon op, maar niet jegens de rest. Echter, aan de hand van collectiviteit en binding van die persoon met de rest van de groep, kan de politie toch menen dat er sprake is van redelijk vermoeden van een gepleegd strafbaar feit.

4.2.3 Arrest van de Hoge Raad van 30 Maart 2010⁷⁹

Op basis van een binnengekomen anonieme melding, ontstaat er een verdenking jegens persoon A. Hij wordt verdacht van het opzettelijk verkopen en afleveren van cocaïne. De binnengekomen anonieme melding, wijst er op dat drugs in een woning aan de a-sstraat te H wordt bewaard. Tevens wordt een gsm-nummer benoemd dat gebruikt wordt voor het dealen, alsmede dat persoon A een Van in zijn bezit heeft. Eerder ingekomen tip wijst op een gsm-nummer en een Volkswagen polo, welke verdachte beide in zijn bezit had. Verweer is gevoerd dat er onvoldoende redelijk vermoeden jegens persoon A bestond en dat bij de binnengekomen informatie, mogelijk een verkeerde naam werd gegeven.

⁷⁸ HR 5 juni 1990, ECLI:NL:HR1990:ZC8540 (*Rennende Reputatie*).

⁷⁹ HR 30 maart 2010, ECLI:NL:HR:2010:BK4173.

Bevindingen

Het Hof acht dat de melding en de genoemde feiten concreet waren en deze na onderzoek verifieerbaar konden worden herleid naar verdachte. De melding betreft het specifieke adres, auto en gsm-nummer. Ingevolge de Hoge Raad is de beslissing van het Hof om op basis van twee verschillende binnengekomen meldingen, een redelijk vermoeden jegens verdachte aan te nemen, niet onbegrijpelijk. In dit arrest onderstreept de Hoge Raad dat anonieme verstrekte informatie voldoende is om een redelijk vermoeden aan te nemen, indien deze verifieerbaar is.⁸⁰

4.2.4 Arrest van de Hoge Raad van 5 Maart 2013⁸¹

Deze zaak betreft een binnengekomen anonieme melding van een bij de politie bekende informant. De binnengekomen melding wijst op een verdachte die een aantal vuurwapens in zijn woning op het adres X heeft. Verder luidt de informatie dat de woning van de verdachte door een cameraatje bij de voordeur is beveiligd. Politie heeft op zijn beurt de verificatie van deze informatie gedaan door alleen de politieadministratie te raadplegen. De betrouwbaarheid van de CIE-informatie kon niet op grond van het proces-verbaal vastgelegd worden. Toch zijn ambtenaren de woning van verdachte binnengetrepen ter doorzoeking.

Bevindingen

De Hoge Raad geeft hier een belangrijke zienswijze op anonieme informatie. Er wordt onderscheid gemaakt tussen MMA-informatie (geheel anoniem) en CIE-informatie (politie informant). Hierbij wordt geoordeeld dat het bij een MMA-melding noodzakelijker is om te verifiëren dan bij CIE-informatie. Verificatie van de anonieme melding is dus niet steeds vereist. Het feit dat de betrouwbaarheid van de informatie niet te beoordelen is, betekent niet dat de gegeven informatie onbetrouwbaar is.

⁸⁰ Zie in dit kader HR 1 maart 1983, ECLI:NL:HR:1983: AB7544. In deze arrest oordeelt de Hoge Raad dat de binnengekomen mededeling een concrete aanwijzing naar plaats en tijd was. Deze concreetheid van informatie leverde een redelijk vermoeden van schuld. Tevens heeft de Hoge Raad in HR 5 december 2017, ECLI:NL:HR:2017:3057 onderstreept dat in geval van een MMA-melding gewenst is dat zo mogelijk enig nader onderzoek plaatsvindt ter verificatie van die informatie. Zo niet, is de informatie ontoereikend voor een redelijk vermoeden aan te nemen. Zie verder HR 13 juni 2006, ECLI:NL:HR:2006:AV4179.

⁸¹ HR 5 maart 2013, ECLI:NL:HR:2013:BZ2191. Zie ook HR 5 december 2017, ECLI:NL:HR:2017:3057, waarbij geoordeeld werd dat geen sprake van redelijk vermoeden was, omdat de binnengekomen MMA-informatie niet te verifiëren was.

4.3 Het redelijk vermoeden berecht door feitenrechters binnen het Koninkrijk

4.3.1 Uitspraak van het Hof 's-Hertogenbosch van 4 Februari 2009⁸²

In deze zaak ging het om een verdachte die in een rode Peugeot 205 door verbalisanten is gesignaleerd. Naar aanleiding van een briefing was bekend bij verbalisanten dat de inzittenden zich schuldig zouden maken aan de handel in verdovende middelen. Verbalisanten zijn achter de rode Peugeot aangereden en vervolgens hebben ze de verdachte aan zijn kleding onderzocht. Hierbij troffen ze een klein zakje aan, waarbij ze vermoedden dat dit cocaïne was. Na een bevestigend antwoord van de verdachte op de inhoud van het zakje, werd verdachte aangehouden.

Bevindingen

De aanhouding geschied naar aanleiding van de informatie die de verbalisanten bij de briefing hebben meegekregen. Hierbij acht het Hof deze informatie alleen, onvoldoende om van redelijk vermoeden te spreken. Deze informatie is niet nader geconcretiseerd of onderbouwd. Verder had de verdachte geen abnormale gedragingen vertoond ten tijde van de staande houding die een aanleiding kon zijn om hem als 'verdachte' aan te merken. Het Hof geeft hierbij waarde aan meerdere concrete omstandigheden die het vermoeden kunnen ondersteunen.

4.3.2 Uitspraak van de Rechtbank Zwolle-Lelystad van 25 Mei 2009⁸³

Verbalisanten hebben een melding gekregen dat een persoon op het Stationsplein andere personen met een schaar bedreigt. Er is geen verder signalement van die persoon doorgegeven, enkel dat die persoon richting de rechtbank zou lopen. Bij aankomst, ziet de politie een gekleurde man de straat oversteken en dat hij over een hek van een bouwplaats probeert te klimmen. Op basis hiervan concluderen zij dat de genoemde man de verdachte is.

Bevindingen

De rechtbank overweegt dat gelet op de plaats, tijdstip en de poging van verdachte om over een hek te klimmen, dat een redelijk vermoeden van schuld aan een strafbaar feit aanwezig was. Dit maakt de aanhouding rechtmatig. Van een uitgebreide motivering is geen sprake.

⁸² Hof 's-Hertogenbosch 4 februari 2009, ECLI:NL:GHSHE:2009:BH2038.

⁸³ Rechtbank Zwolle-Lelystad 25 mei 2009, ECLI:NL:RBZYL:2009:BI9195.

4.3.3 Uitspraak van het Hof 's-Hertogenbosch 16 Oktober 2013⁸⁴

Er kwam een melding binnen bij de politie waarbij erop wordt gewezen dat een persoon een vuurwapen in zijn bezit had. Hierbij werden locatie, kleur en merk van de auto, het uiterlijk en de leeftijd van de verdachte vermeld. De verbalisanten hebben verdachte specifiek gevraagd of hij een wapen bij zich heeft, waarbij hij daarop bevestigend beantwoordt.

Bevindingen

Naar het oordeel van het Hof was de binnengekomen informatie specifiek en concreet. De verdachte voldoet aan het signalement en beschrijvingen, daardoor bestond een redelijk vermoeden jegens verdachte. Het Hof oordeelt dus op basis van een melding met aangevulde verifieerbare en waargenomen feiten en omstandigheden.

4.3.4 Uitspraak van het GEA Curaçao van 20 Augustus 2014⁸⁵

Deze zaak betreft een binnengekomen melding van een overval op een loterijkantoor te Koraal Specht. De melding vermeldt dat de twee overvallers in een witte Mitsubishi Lancer zijn gevlucht en dat ze zich vermoedelijk nog steeds in de woonwijk Koraalspecht bevinden. Eenmaal in de woonwijk aangekomen, zien verbalisanten een witte Mitsubishi Lancer rijden in de woonwijk met daarin twee jongens die zich bij het zien van de politieauto heel erg nerveus beginnen te gedragen.

Bevindingen

Hierbij oordeelt het Gerecht dat er wezenlijk sprake is van een gerezen vermoeden, gelet op de feiten en omstandigheden. De twee als verdachte aangemerkte jongens zijn in de directe omgeving van het loterijkantoor aangetroffen in een witgelakte auto. Daarnaast zorgt hun gedrag, gelet op ervaringsregel, ervoor dat het vermoeden vergroot wordt. De aanhouding geschiedt op basis van een binnengekomen melding, samen met feitelijke waarnemingen.

4.3.5 Uitspraak van het GEA Sint Maarten van 23 Oktober 2019⁸⁶

Een patrouilleschip van de Koninklijk Marine heeft op 50 zeemijlen ten westen van de Saba bank een speedboot waargenomen die zonder licht in de richting van de Virgin eilanden voer. Special force vaartuigen hebben een inspectie uitgevoerd. Drie mannen bleken aan boord te zijn, die zich kalm en meewerkend opstelden. De boot had een open stuurhut en er lagen pakketten op het dek. Hierdoor ontstaat de verdenking dat de pakketten contrabande bevatten en de drie mannen worden hiervoor aangehouden.

⁸⁴ Hof 's-Hertogenbosch 16 oktober 2013, ECLI:NL:GHSHE:2013:5065.

⁸⁵ GEA Curaçao, 20 augustus 2014, ECLI:NL:OGAC:2014:14.

⁸⁶ GEA Sint Maarten 23 oktober 2019, ECLI:NL:OGAAM:2019:116.

Bevindingen

Redelijk vermoeden werd in deze zaak aangenomen op basis van het feit dat de speedboot geen scheepdocumenten of registratienummer had. Tevens was er geen visgerei aan boord, maar wel lagen er pakketten zichtbaar op het dek. Ingevolge het gerecht wijzen deze feiten en omstandigheden op een mogelijk drugstransport. Het gerecht oordeel op grond van ervaringsregels.

4.4 Resultaten analyse rechtspraak

Bij de zaken die staande houding en aanhouding betreffen wordt vaak op basis van ervaringsregels en feitelijke waarnemingen geoordeeld. De gedraging van de als verdachte aangemerkte persoon weegt ook zwaar mee. Alles wat van 'normaal' afwijkt, wordt als verdacht beschouwd. Zowel bij de Hoge Raad als de feitenrechters, wordt een redelijk vermoeden aangenomen op basis van meerdere feiten of omstandigheden. Indien het alleen op een feit gebaseerd is, dan zou dit feit controleerbaar of verifieerbaar moeten zijn om als aannemelijk te kunnen worden beschouwd. Opmerkelijk is wel dat zowel de hoge als de lagere rechters, veel waarde hechten aan kennis van ambtenaren, hun ervaring en het proces-verbaal.

Van de negen hiervoor besproken uitspraken werd het redelijk vermoeden aangenomen:

- In vier uitspraken op basis van ervaringsregel en kennis van ambtenaren
- In vier uitspraken op basis van concrete en verifieerbare informatie
- In drie uitspraken op basis van feitelijke waarneming

Bij één uitspraak was er geen sprake van redelijk vermoeden doordat afwijkend gedrag ontbrak.

Tabel 2

Uitspraak Hoge Raad

Jaar	ECLI nummer	Redelijk vermoeden?	Feit of omstandigheid	Motivering
1979	ECLI:NL:HR:1979:AC2873	JA	Adem van bestuurder rook naar alcohol en bekentenis verdachte	Ervaring van ambtenaren en bekentenis verdachte
1981	ECLI:NL:HR:1981:AC7336	nvt	Bekende man voor de ambtenaren	Cautie geven alleen wanneer iemand als verdachte aangemerkt wordt. In casu werd man bij de 2de vraag van de ambtenaren als verdachte aangemerkt.
1983	ECLI:NL:HR:1983:AB9590	JA	Ervaring van ambtenaren ivm bekendheid plaats voor strafbaar feiten	Ervaring van ambtenaren, bekendheid ter plaatste en feitelijk gedraging van verdachte vergroten het vermoeden
1988	ECLI:NL:HR:1988:AB7881	JA	Verdachte liep met handen in jaszak in omgeving waar opiumdelicten wordt gepleegd en is geschrokken bij waarnemen politie	Vermoeden gebaseerd op schrikreactie van verdachte en bekendheid van omgeving
1990	ECLI:NL:HR1990:ZC8540	JA	Bekende personen voor de ambtenaren	Bekendheid bij politie en feitelijk gedraging (wegrennen). Binding en collectiviteit van een persoon met de rest van de groep
1991	ECLI:NL:HR:1991:ZC8903	JA	Man werd midden in de nacht aangehouden zonder identificatiepapieren. Hij beweert dat hij is gaan vissen maar er blijkt geen aas en geen gevangen vis te zijn	Situatie afwijkend van 'normaal'
1999	ECLI:NL:HR:1999:ZD1307	JA	Verdachte in gezelschap van ambtshalve bekende persoon X en bekendheid ter plaatste	Verdachte in gezelschap van bekende drugsgebruiken en bekendheid omgeving voor drugsdeals
2010	ECLI:NL:HR:2010:BK4173	JA	Anonieme melding	Controleerbaar informatie die naar verdacht herleid kon worden.
2013	ECLI:NL:HR:2013:BZ2191	JA	Anonieme melding (CIE-informatie). De verificatie van de informatie is gedaan alleen dmv politieadministratie te raadplegen	Verificatie van de anonieme melding is niet steeds vereist. Dat de betrouwbaarheid van de informatie niet te beoordelen is, betekent niet dat de informatie onbetrouwbaar is
2017	ECLI:NL:HR:2017:3057	NEE	Anonieme melding (MMA-informatie)	MMA-informatie was niet te verifiëren

Tabel 3

Uitspraak feitenrechters

Jaar	ECLI nummer	Redelijk vermoeden?	Feit of omstandigheid	Motivering
1977	ECLI:NL:GHAMS:1977:AB7142	NEE	Algemene bekendheid ter plaatste van drugshandel en feitelijk gedraging verdachte	Enige omstandigheid dat een kleurling hard loopt in omgeving dat bekend staat voor strafbaar feit, geen aanduiding redelijk vermoeden
2009	ECLI:NL:GHSHE:2009:BH2038	NEE	Naar aanleiding van briefing was het bekend bij verbalisanten dat de inzittenden zich schuldig zouden maken aan de handel in verdovende middelen.	Deze informatie is niet nader geconcretiseerd of onderbouwd. Verder had de verdachte geen abnormale gedragingen vertoont ten tijde van de staandehouding
2009	ECLI:NL:RBZYL:2009:BI9195	JA	Verbalisanten hebben een melding gekregen dat een persoon op het Stationsplein personen met een schaar bedreigt. Er is geen verder signalement van die persoon	gelet op plaats, tijdstippen en de poging van verdachte om over een bouwhek te klimmen. Uitgebreide motivatie ontbreekt
2013	ECLI:NL:GHSHE:2013:5065	JA	Binnengekomen melding waarbij locatie, kleur, merk van de auto, uiterlijk en leeftijd van verwachte werd vermeld	Binnengekomen informatie was specifiek en concreet
2014	ECLI:NL:OGEAC:2014:14	JA	Binnengekomen melding van gepleegde delict. Met beschrijving van voertuig verdachte.	Waarneming van opsporingsambtenaren klopten met melding. Daarnaast ervaringsregels en gedraging verdachte vergroten het vermoeden
2019	ECLI:NL:OGEAM:2019:116	JA	Speedboot die zonder licht voer. Bij inspectie aan boord, hadden de mannen keurig meegewerkt.	Speedboot had geen documenten en er was een pakket getroffen. Geoordeeld op basis van ervaringsregels

Conclusie

De onderzoeksvraag luidt: *In hoeverre voorziet de rechtspraak binnen het Koninkrijk in een adequate concretisering van de wettelijke open norm 'redelijk vermoeden van schuld' ex artikel 47 lid 1 SvC, bezien in het licht van het rechtszekerheidsbeginsel?*

Een adequate concretisering zou ertoe moeten leiden dat de precedentwerking gediend wordt, door soortgelijke zaken, soortgelijk te oordelen. Hierbij meen ik dat de motivering van de rechters niet alleen duidelijk geformuleerd dient te worden, maar dat de rechtspraak tevens een duidelijk toetsingskader hanteert. Hierdoor zou voor de burger duidelijk moeten worden in welk geval de met justitiële handhaving belaste apparaten zullen optreden en op welke wijze. Namelijk tot in hoeverre inbreuk op de rechten van de burger mogelijk gemaakt zal worden.

In de literatuur wordt de rechtspraak hevig bekritiseerd. Meerdere schrijvers zijn het er met elkaar over eens dat de rechtspraak geen hoge eisen stelt bij het aannemen van redelijk vermoeden. Alhoewel er een soort richtlijn binnen de rechtspraak waarneembaar is, is er mijns inziens, zeker wanneer het een oordeel van de Hoge Raad betreft, geen sprake van strenge toetsing. In meerdere uitspraken was er zelfs sprake van dat de Hoge Raad de motivering van lagere rechters volgde, en niet tegen het oordeel van deze rechters in ging. Sterker nog, het blijkt dat zij verder gaan dan hun eigen richtlijnen, om toch het redelijk vermoeden aannemelijk te maken. Dit bijvoorbeeld in het kader van het onderscheid dat wordt gemaakt tussen MMA en CIE-informatie, waarbij eerder is geoordeeld dat binnengekomen informatie gecontroleerd moet worden. In tegenstelling hiertoe, beoordelen ze dat een politie informant een hogere graad van betrouwbaarheid geniet. Daarnaast blijkt het dat zowel de Hoge Raad als de feitenrechters veel op de informatie van het proces-verbaal leunen. In het kader van rechtszekerheid, doet dit in feite een afbreuk aan de rechtsbescherming van de verdachte. De ambtenaar kan beïnvloed zijn door eigen oordelen en veel ervaring hoeft niet per definitie betrouwbare informatie te betekenen.

Daarenboven bepalen de feitenrechters het kader van wat wel of niet redelijk geacht dient te worden. Daarbij lijken ze grote waarde te hechten aan ervaringsregels, processen-verbaal en kennis van de betreffende opsporingsambtenaren. Indien sprake is van een feit van algemeen bekendheid of een persoon met een reputatie als 'verdachte', wordt het redelijk vermoeden eerder op basis daarvan aangenomen.

Alles beschouwend zorgt dit mijns inziens voor een mindere mate of gehele afwezigheid van de rechtszekerheid. De burger kan het handelen van de rechter nauwelijks of niet nauwkeurig voorspellen. Wel kan opgemerkt worden dat dit het gevolg van casuïstiek van het leerstuk van het redelijk vermoeden is, en dat het in zekere mate niet te vermijden is. Maar naar de vraag of de rechtszekerheid op een andere wijze gegarandeerd kan worden, dient nader onderzoek gedaan te worden.

Het is de taak van de justitie om de balans te vinden tussen rechtsbescherming en rechtshandhaving om de rechtszekerheid via duidelijke rechtspraak te garanderen.

Literatuurlijst

Altena 2016

J.G.H. Altena, *Het legaliteitsbeginsel en de doorwerking van Europees recht in het Nederlandse materiële strafrecht* (Meijers-reeks, nr. 268), Deventer: Wolters Kluwer 2016

Altena 2019

J.G.H Altena, *Nullum crimen sine lege certa*, SDU Strafbld Nr.3, Juli 2019

Barendrecht 1992

J.M Barendrecht, *Recht als model van rechtvaardiging* 1992

Borgers 2011

M.J Borger, 'Controverses rondom legaliteit en legitimatie', in: *Handelingen 2011 Nederlandse Juristen-Vereniging*, deel 1, Deventer: Wolters Kluwer 2011

Bovens 2003

M.A.P Bovens, *De digitale republiek: democratie en rechtstaat in de informatiemaatschappij*, Amsterdam university press, 2003

Brinkhoff 2008

S. Brinkhoff, "Anoniem melden startinformatie voor een strafrechtelijk onderzoek?", NJB 2008,965

Corstens/Borgers 2018

G.J.M. Corstens & M.J. Borgers, *Het Nederlands strafprocesrecht*, bewerkt door M.J. Borgers, Deventer: Kluwer 2018.

Daamen 2012

H.M.W Daamen, *Handboek Strafzaken*, Kluwer: 2012

de Hullu 2009

J. de Hullu, *Materieel strafrecht*, Deventer: Kluwer 2009

de Roos 1987

Th.A. de Roos, *Strafbaarstelling van economische delicten* (diss. Utrecht), Arnhem: Gouda Quint 1987

Dieben 2019

Th.O.M. Dieben, J. Boksem, *Tekst en commentaar Strafvordering*, Deventer: Wolters kluwer 2019

Doomen 1999

Jeanne Doomen, *De hollende kleurling; Het Nederlandse strafrecht in tien verhalen*, Contact:1999

Geelhand 1989

N.Geelhand, Over zekerheid, rechtszekerheid en vertrouwensleer in het huwelijksvermogensrecht

Kelk 2013

C. Kelk, *Studieboek materieel strafrecht*, Deventer: Kluwer 2013

Knigge 2005

G. Knigge 'Verdachte en verdenking', in: A.H.E.C. Jordaans e.a., *Praktisch strafrecht*, Nijmegen: 2005

Loth 2009

M. Loth, 'Op de bres voor rechtszekerheid', *The Netherlands Journal of Legal Philosophy*, 2009

Melai/Groenhuijsen

A.L. Melai & M.S Groenhuijsen e.a., *Het wetboek van strafvordering*, Deventer: Kluwer 1998 (losbladig) suppl. 108

Melai/Groenhuijsen

A.L. Melai & M.S Groenhuijsen e.a., *Het wetboek van strafvordering*, Deventer: Kluwer 2008 (losbladig) suppl. 169

Naeyé 2005

J.Naeyé, *Handboek strafzaken*, Deventer: Kluwer 2005

Nan 2011

J.S Nan, *Het lex certa-beginsel*, SDU-uitgevers 2011

Oldenziel 1998

H.A. Oldenziel, *Wetgeving en rechtszekerheid* (diss. Groningen), Deventer: Kluwer 1998

Schlossels 2014

R.J.N. Schlossels & S.E., *Bestuursrecht in de sociale rechtsstaat*, Deventer: Kluwer 2014

Simmelink 1995

Simmelink, J.B.H.M., *Algemeenheden in het wegenverkeersrecht*, Arnhem: Gouda Quint 1995

Ter Haar 2018

R.ter Haar, *Elementair formeel strafrecht*, (Praktijkwijzer Strafrecht nr. 9), Deventer: Wolters Kluwer 2018

van Sliedregt 2006

E.van Sliedregt, 'Het verdenkingsbegrip', in: C.P.M. Cleiren e.a., *Jurisprudentie Strafrecht Select*, Den Haag: Sdu 2006

van Willigenburg 2011

K.van Willigenburg, Casuïstiek en scherpe normen in het materiele strafrecht, *DD*
2011/27

Kamerstukken:

Kamerstukken II 1913/14, 286, nr. 3

Jurisprudentielijst

EHRM

EHRM 26 april 1979, appl.nr 6538/74, (Times/ Verenigd Koninkrijk, Sunday Times) NJ 1980/146, m.nt. E.A. Alkema (*Sunday Times*).

EHRM 20 november 2008, appl. Nr.14305/17 (Selahattin Demirtas/Turkije), par.161.

Hoge Raad der Nederlanden

HR 13 februari 1979, ECLI:NL:HR:1979:AC2873.

HR 29 september 1981, ECLI:NL:HR:1981:AC7336 NJ 1981, 258 (*Plastic-boodschappentasje*).

HR 1 maart 1983, ECLI:NL:HR:1983: AB7544.

HR 6 december 1983, ECLI:NL:HR:1983:AB9590 NJ 1984/442 (*Damrak*).

HR 2 februari 1988, ECLI:NL:HR:1988:AB7881 NJ 1988/820 (*Stormsteeg*).

HR 5 juni 1990, ECLI:NL: HR1990:ZC8540 (*Rennende Reputatie*).

HR 3 december 1991, ECLI:NL:HR:1991:ZC8903 NJ 1992/324.

HR 19 januari 1999, ECLI:NL:HR:1999:ZD1307.

HR 13 juni 2006, ECLI:NL:HR:2006:AV4179 NJ 2006/346.

HR 7 november 2006, ECLI:NL:HR:2006:AY8901, NJ 2007/108 m.nt. Y.Buruma

HR 11 maart 2008, ECLI:NL:HR:2008:BB7662 NJ 2008/329 m.nt. J.Borgers

HR 3 juni 2008, ECLI:NL:HR:2008:BC7921.

HR 30 maart 2010, ECLI:NL:HR:2010:BK4173.

HR 5 maart 2013, ECLI:NL:HR:2013:BZ2191.

HR 5 december 2017, ECLI:NL:HR:2017:3057

Gerechtshoven

Hof Amsterdam 3 juni 1977 ECLI:NL:GHAMS:1977:AB7142 (*De Hollende Kleurling*).

Hof Amsterdam, 4 april 2008, ECLI:NL:GHAMS:2008:BC8687.

Hof 's-Hertogenbosch 4 februari 2009, ECLI:NL:GHSHE:2009:BH2038.

Hof 's-Hertogenbosch 16 oktober 2013, ECLI:NL:GHSHE:2013:5065.

Rechtbanken

Rechtbank Zwolle-Lelystad 25 mei 2009, ECLI:NL:RBZYL:2009:BI9195.

GEA Curaçao 20 augustus 2014, ECLI:NL:OGEAC:2014:14.

GEA Sint Maarten 23 oktober 2019, ECLI:NL:OGEAM:2019:116.